

Koninklijke onderscheiding voor dr. J.H.C.L. Hendriks

Toespraak dr. Frits Barneveld Binkhuysen

Mijnheer de loco-burgemeester, geachte aanwezigen,

Het is mij als voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Radiologie een ongekend groot genoegen u hier in het Academisch Ziekenhuis Nijmegen welkom te mogen heten. Een enkeling weet al waarom het vandaag in deze samenkomst te doen is, maar de meesten is dat niet bekend, althans niet formeel, en daarom zal ik u niet lang in spanning laten: het heeft Hare Majesteit de Koningin behaagd het boegbeeld van het preventieve borstkankeronderzoek in Nederland, ons erelid dr. Jan Hendriks, mededirecteur van het Landelijk Referentie Centrum Borstscreening, een koninklijke onderscheiding te verlenen. (applaus).

Het spreekt vanzelf dat het opspelden van de eretekens straks is toevertrouwd aan de bevoegde handen van loco-burgemeester Jansen. Maar het is thans mijn vreugdevolle taak u allen te laten weten welke verdiensten ertoe geleid hebben dat collega Hendriks zo volkomen terecht in de prijzen is gevallen, om het zo maar uit te drukken.

De geboren en getogen Nijmegenaar Johannes Hendrikus Cornelis Laurentius Hendriks was dertig jaar geleden één van de allereersten in ons land die zich op professionele wijze ging bezighouden met het in een vroeg stadium radiologisch opsporen van borstkanker. Zijn specialistenopleiding tot radioloog volgde hij bij professor Penn, ook hier in Nijmegen. Al een half jaar nadat hij begon met deze opleiding, bezocht hij in 1970 de cursus van Charles Gros in Straatsburg, de grote pionier en promotor van de mammografie in Europa. Door toedoen van Gros raakte collega Hendriks volledig overtuigd van het belang en de mogelijkheden van preventief borstkankeronderzoek.

Sinds die ervaring had de mammografie zijn nimmer tanende belangstelling. En achteraf kun je concluderen dat Jan Hendriks zich op dat moment al pijlsnel begon te ontwikkelen tot de 'Nederlandse Charles Gros'. In zijn assistententijd hield hij voor de NVvR zijn eerste voordracht over een jaar ervaring met dit onderzoek. Er zouden nog tientallen volgen, veelal in internationale gezelschappen. Na zijn inschrijving in het specialistenregister in 1974 werd hij staflid van het Instituut voor Radiodiagnostiek van de Katholieke Universiteit Nijmegen en werd hij bij de opleiding van assistenten, co-assistenten en studenten betrokken, met name voor de onderdelen pediatrische radiodiagnostiek en de mammografie.

Collega's die ook naar Charles Gros togen, deelden veelal meteen in de geestdrift van collega Hendriks over de mogelijkheden van de mammografie. Op de afdeling van Jan Hendriks in Nijmegen kwamen al spoedig gelijkgestemde collega's uit het hele land bijeen om onderzoekservaringen uit te wisselen. Zij stonden al snel te boek als - u raadt het al - de 'boezemvrienden'.

Het sprak eigenlijk vanzelf dat Jan Hendriks in 1975 de uitvoerder werd van een door prof. Penn geïnitieerd experimenteel mammografisch bevolkingsonderzoek naar borstkanker in Nijmegen. Eerder had hij zich ontfermd over een pilotstudie naar de beste apparatuur en hulpmiddelen voor een dergelijk onderzoek, waarbij in de eerste ronde al 20.000 vrouwen boven de 35 jaar betrokken waren. Het project werd een groot succes: 30% daling van de sterfte aan borstkanker bij vrouwen van 50-65 jaar. Het trok daarom al spoedig internationale aandacht. Collega Hendriks bekroonde de eerste onderzoeksresultaten door er in 1982 op te promoveren met een dissertatie onder de titel *Population screening for breast cancer by means of mammography in Nymegen 1975-1980*.

De Nijmeegse resultaten lieten de besluitvorming op landelijk niveau niet onberoerd. In 1988 besloot de rijksoverheid tot een landelijk bevolkingsonderzoek, waarvan Jan Hendriks in 1989 de onbetwiste voortrekker werd. Uiteraard bracht deze verantwoordelijkheid allerlei formele en minder formele consequenties met zich mee. En Jan was er de man naar deze altijd zonder mankeren en met een niet aflatende persoonlijke inzet te aanvaarden, ook als hij daarbij een beroep moest doen op zijn spaarzame vrije tijd. Zo was hij adviseur van de Gezondheidsraad en de Nationale Raad voor de Volksgezondheid, vervulde hij talloze functies in nationale en internationale commissies, was hij medeauteur van ruim 85 wetenschappelijke publicaties, werkte hij mee aan leerboeken over mammografie, hield hij tientallen lezingen op internationale congressen, gaf hij vele seminars en cursussen, en trad hij op als coreferent bij een aantal proefschriften.

Onder de deskundige leiding van onze collega Hendriks mag het landelijke bevolkingsonderzoek van het Landelijk Referentiecentrum Borstscreening (LRCB) zich verheugen in een succes dat inmiddels procentueel vergelijkbaar is met het Nijmeegse project van destijds. De borstkankersterfte onder vrouwen tussen 50 en 74 jaar is de laatste elf jaar significant afgenomen. Volgend jaar komt het verminderingpercentage ten opzichte van 1989 op 30%. Vorig jaar presenteerde collega Hendriks deze cijfers op het eeuwfeest van de NVvR. En het bestuur maakte dankbaar gebruik van deze gelegenheid door collega Hendriks tot erelid van de vereniging te benoemen.

Jan, dit is wellicht het juiste moment om ook even persoonlijk het woord tot jou en natuurlijk tot je vrouw Trudy te richten. Wij weten bij

benadering welke klus je hebt moeten klaren. Je ontwikkelde een uniek systeem waardoor de voor succes noodzakelijke, optimale kwaliteitsbeheersing kon ontstaan. Dat was alleen maar mogelijk door één opleiding te creëren waarop de productie en beoordeling van alle foto's in Nederland moesten berusten. Je ontwierp daartoe met grote persoonlijke inzet speciale trainingen in screening, die inmiddels door ruim 150 Nederlandse radiologen zijn gevolgd. Maar minstens even belangrijk was dat je een manier wist te bedenken om de kwaliteit van de foto's van alle 62 'mammobielen' – zoals de rijdende onderzoekswagens gingen heten – op hetzelfde hoge niveau te houden: vanuit het LRCB worden de instellingen van de foto- en ontwikkelapparatuur gestandaardiseerd en dagelijks gecontroleerd en waar nodig bijgesteld. Overal bestaan daardoor continu exact dezelfde referentiekaders om de foto's te beoordelen.

Dat huzarenstukje heb je verricht op een manier waarbij zorg voor de patiënten hand in hand ging met de opperste collegialiteit. Het was ook typisch iets voor jou om in wat je zelf hebt bewerkstelligd, vorig jaar je collega's binnen de radiologische wereld te prijzen voor hun uitnemende samenwerking en eendrachtige doelgerichtheid. Je typeerde het Nederlandse succes ooit met de welgekozen trefwoorden: *collegiale coöperatie, coördinatie, centralisatie en standaardisatie*. De eerste twee punten, *collegiale coöperatie* en *coördinatie*, waren essentiële voorwaarden voor de volgende twee: *centralisatie* en *standaardisatie*. En zonder jou zou dit edele viertal stellig niet zo goed van de grond gekomen zijn.

Jan, je bent inmiddels een internationaal expert op het terrein van de mammografie. Radiologen uit alle werelddelen komen regelmatig op bezoek in het LRCB om hun voordeel te doen met de daar opgebouwde kennis. Je staat in ons eigen land onder je collega's bekend als de onvermoeibare inspirator, de niet aflatende instructeur en de immer bereikbare vraagbaak en adviseur over alles wat met borstscreening te maken heeft. En je hebt met al je werk bewezen dat de radiologie op diagnostisch vlak een concrete en substantiële bijdrage weet te leveren. Je onderzoek is thans uitgegroeid tot een organisatie waarin dagelijks 800 mensen werkzaam zijn. Dat rechtvaardigt zonder enig voorbehoud ons aller collegiale *chapeau bas*. Daarvan gaven we al eerder blijk met je erelidmaatschap. En ik ben echt ontzettend blij dat deze waardering voor jou én voor Trudy, de vrouw die jou steeds zozeer terzijde heeft gestaan in wat je zag als je heilige opdracht, vandaag ook een waardige bekrachtiging krijgt in een koninklijke onderscheiding.

Dames en heren,

Het mag duidelijk zijn dat in Jan Hendriks een man schuilgaat die zich op bijzondere wijze verdienstelijk heeft gemaakt voor mens en samenleving, voor de gezondheidszorg en voor de wetenschap. Daarom geef ik thans graag aan de loco-burgemeester de gelegenheid te doen wat Hare Majesteit aan hem heeft willen delegeren.

Ik dank u.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.